

Asia: VN/22316/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain, ulosottokaaren, sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Ehdotukset henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annettuun lakiin

Työsuojeluviranomaisella ei ole lausuttavaa henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain osalta.

2. Ehdotukset ulosottokaareen

Työsuojeluviranomainen pitää tärkeänä, että ulosottomiehelle säädetään mahdollisuus oma-aloitteiseen tietojen luovuttamiseen työsuojeluviranomaiselle. Vaikka HE-luonnoksessa todetaan, että luovutettavia tietoja arvioidaan olevan määrällisesti vain muutamia tai korkeintaan muutamia kymmeniä vuodessa, voivat tiedot olla tärkeitä työsuojeluvalvonnan kohdentamiseksi. Työsuojeluviranomaisella ei välttämättä ole tietoa ulosottomiehellä olevista havainnoista ja sen vuoksi on tärkeää, että ulosottomies voi luovuttaa tiedot oma-aloitteisesti ilman työsuojeluviranomaisen pyyntöä.

HE-luonnoksessa esitetään, että jatkossa ulosottomies saisi salassapitosäännösten estämättä oma-aloitteisesti antaa työsuojeluviranomaiselle tietoja ulosottomenettelyssä tekemistään havainnoista, joilla saattaa olla merkitystä työsuojeluviranomaiselle sille laissa säädetyn "työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamisen sekä työolosuhteiden ja ulkomaalaisen työvoiman käytön valvomiseksi". Esitetyn sanamuodon mukaan tietoja ei voisi luovuttaa tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain eli ns. tilaajavastuulain valvomiseksi.

HE-luonnoksen säännöskohtaisissa perusteluissa kuitenkin todetaan, että tietoja voisi luovuttaa työsuojeluviranomaisen laissa säädettyyn valvontatehtävään, jotka ovat vastaavat kuin työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojelutoiminnasta annetun lain eli ns. työsuojelun valvontalain 4 b §:ssä säädetystä työsuojeluviranomaisen tiedonsaantioikeudesta. Edelleen todetaan, että

säännöksen mukaan työsuojeluviranomaisella on oikeus saada välttämättömiä tietoja tilaajavastuulain ja työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamisen sekä työolosuhteiden ja ulkomaalaisen työvoiman käytön valvomiseksi toiselta viranomaiselta. Perusteluissa todetaan, että ulosottomiehen oikeus oma-aloitteiseen tietojen luovuttamiseen olisi siten rajattu koskemaan työsuojeluviranomaisen tehtäviä, joiden osalta työsuojeluviranomaisella on voimassa olevan sääntelyn mukainen oikeus pyynnöstä saada tietoja toiselta viranomaiselta, mukaan lukien ulosottoviranomaiselta.

HE-luonnoksessa esitetyn ulosottokaaren 3 luvun 72 §:n uuden 4 momentin sanamuoto on siten ristiriidassa HE-luonnoksen säännöskohtaisten perusteluiden sekä työsuojelun valvontalain 4 b §:n kanssa. Esitetystä 72 §:n 4 momentin säännöksestä puuttuu maininta mahdollisuudesta antaa tietoja havainnoista, jotka ovat tarpeen tilaajavastuulain valvomiseksi.

Säännöskohtaiset perustelut huomioiden työsuojeluviranomainen tulkitsee, että tilaajavastuulakia koskeva maininta on jäänyt epähuomiossa puuttumaan esitetystä säännöksestä. Työsuojeluviranomainen pitää tärkeänä, että sanamuotoa muutettaisiin vastaamaan HE-luonnoksen perusteluita. On tärkeää, että ulosottomiehelle mahdollistetaan tietojen antaminen työsuojeluviranomaiselle myös tilaajavastuulain valvontaa varten. Ulosottomies voisi työsuojeluviranomaisen käsityksen mukaan tehdä havainnoita esimerkiksi yritysten välisistä sopimuksista tai laskutustiedoista, jotka voisivat olla tarpeen tilaajavastuulain valvontaa varten. Osa ulosottomiehen tekemistä havainnoista voi olla tarpeen useampaa työsuojeluviranomaisen valvontatehtävää varten, esimerkiksi ulkomaalaisten työvoiman käytön valvontaa sekä tilaajavastuulain valvontaa varten. Esimerkkinä tällaisesta tiedosta ovat havainnot ns. valeyrittäjyydestä. Tästäkin näkökulmasta on tärkeää, että ulosottomiehellä on mahdollisuus luovuttaa havaintotietoja myös tilaajavastuulain valvontaa varten.

HE-luonnoksessa todetaan, että työsuojeluviranomaiselle luovutettavissa tiedoissa olisi kyse niin sanotuista havaintotiedoista. Luovutettavat tiedot rajattaisiin kattamaan vain ulosottomiehen tekemää havaintoa koskevat yleisluontoiset tiedot, joiden avulla työsuojeluviranomainen voi oman toimivaltansa ja tiedonsaantioikeuksiensa puitteissa ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin. Havaintotiedot saatuaan työsuojeluviranomainen pyytäisi tarvittaessa työsuojelun valvontalain säännösten perusteella ulosottolaitokselta tarkempia tietoja.

Työsuojeluviranomaisen käsityksen mukaan tiedonvaihto olisi tehokkainta silloin, jos ulosottomies voisi luovuttaa havaintojen lisäksi sellaisia työsuojeluvalvonnan kannalta tarpeellisia asiakirjoja, joihin havainto perustuu. Etenkin työperäisen hyväksikäytön tapauksissa työnantaja usein laatii erilaisia asiakirjoja eri viranomaisia varten, joten on tärkeää, että itse asiakirjat voidaan luovuttaa havaintotietojen lisäksi. Myös työntekijöiden nimet ovat työsuojeluvalvonnan kannalta erittäin tärkeitä, koska kyse voi olla henkilöistä, jotka eivät ole virallisesti työnantajan rekistereissä.

3. Ehdotus verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Työsuojeluviranomainen kannattaa esitystä siitä, että jatkossa Verohallinto voisi salassapitosäännösten estämättä antaa omasta aloitteestaan verotustietoja työsuojeluviranomaiselle nykyistä laajemmin. Työsuojeluviranomainen pitää tärkeänä, että Verohallinto voi luovuttaa tietoja myös muihin valvontatehtäviin kuin tilaajavastuulain valvontaan. Verohallinnolle kertyy verovalvonnassa sellaisia tietoja, joiden avulla työsuojeluviranomainen voisi kohdentaa ja toteuttaa valvontaa entistä paremmin tietoperusteisesti. Mahdollisuus oma-aloitteiseen tietojen luovutukseen on tärkeää, koska työsuojeluviranomaisella ei välttämättä ole tietoa Verohallinnolla olevista tiedoista.

4. Ehdotus lain työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta 4 c §:n muuttamisesta

Työsuojeluviranomainen pitää perusteltuna ja tarpeellisena esitystä siitä, että jatkossa työsuojeluviranomainen saisi Verohallinnolta tietojoukkoja nykyistä laajemmin eri valvontatehtäviin. Tietojoukkojen avulla työsuojeluviranomaisen kohdevalintaa on mahdollista tehdä tietoperusteisesti sellaisiin kohteisiin, joissa todennäköisesti on tarvetta työsuojeluvalvonnalle. Esityksessä kuvatus kaltaisia tietojoukkoja voitaisiin hyödyntää jo nykyisin käytössä olevien tietojen ohella valvonnan kohdentamisessa. Lisäksi joukkotietojen avulla viranomaisten yhteisvalvonnan suunnitteleminen helpottuisi.

HE-luonnoksesta ilmenee, että esityksen valmisteluajataulun vuoksi ei ole ollut mahdollista selvittää työsuojeluviranomaisen tietojoukkotarpeita muiden kuin Verohallinnon osalta. Työsuojeluviranomainen pitää tärkeänä, että tarvetta tietojoukoille kartoitetaan myöhemmin lisää ja selvitetään mahdolliset muut säännösmuutostarpeet tältä osin.

Työsuojeluviranomainen kiinnittää myös huomiota HE-luonnoksen kirjauksiin työsuojeluvalvonnan kohdentamisesta. HE-luonnoksen nykytilan kuvauksessa (s. 12) sekä säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 31) todetaan mm., että työsuojeluviranomaisen suorittama ulkomaalaisen työvoiman käytön ja työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamisen valvonta kohdistuu "työnantajaan". Tältä osin työsuojeluviranomainen huomauttaa, että vaikka valvonta yleensä kohdistuu

työnantajaan, valvonta voi kohdistua muuhunkin tahoon. Esimerkiksi ulkomaalaislaissa asetetaan velvollisuuksia myös toimeksiantajalle, joka ei välttämättä ole työnantaja ja myös näiden velvollisuuksien noudattamista voidaan valvoa. Tietotarve voi siten koskea myös muuhun kuin työnantajaan kohdistuvaa valvontaa.

5. Muut huomiot

Työsuojeluviranomaisella ei ole muita huomioita HE-luonnokseen.

Tarnaala Eerik
Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Haapa-alho Noora

Etelä-Suomen aluehallintovirasto - Etelä-Suomen aluehallintoviraston, Itä-Suomen aluehallintoviraston, Lounais-Suomen aluehallintoviraston, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston sekä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueet (työsuojeluviranomainen)